

צא; ב"י ורמ"א — יו"ד קעט; שו"ת רדב"ז ח"א תפה; ים של שלמה, חולין פ"ח; שו"ת מהרש"ל, ג; שו"ת שבט הלוי ח"ג קז וח"ה קונטרס המצוות כו, ג; מגדים חדשים ברכות סד.

*

אל תפנו אל האובות ואל הידעונים — בדרך צחות: אל תאמרו די ברצון בלבד (אובות) — מלשון אבה) ובידיעה בלבד (ידעוני' מלשון דעה) — כי העיקר הוא המעשה שבא אחרי הרצון והידיעה... (בשם הרבי ר' בונים מפשיסחא)

דף 10

'דתניא אלהים — חול, דברי ר' ישמעאל. רבי עקיבא אומר...' — אפשר שיש נפקותא במחלוקת זו לפי מה שדנו הפוסקים האם לאו זה קיים כלפי דיינים שאינם סמוכים [כמו בזמן הזה] — כן נראה מסתימת הפוסקים, או שמא רק בסמוכים (כדברי התומים כו, ומובא במנחת חינוך סט); — הנה, אם כדברי האומר אלהים לא תקלל — חול, מכך שנקט הכתוב לשון זו, משמע שבסמוכים בלבד מדובר כמו שאמרו בראש מסכתנו. ואולם אם הוא קדש, נקט לשון זו משום ברכת השם, ויש לומר שניתן ללמוד לכל דין, אפילו אינו סמוך (עפ"י שו"ת שבט הלוי ח"ה קונטרס המצוות כט. וע"ש ל, ב).

דיין או נשיא שקלל עצמו — כתב בספר מנחת חינוך (עא) שאינו עובר אלא משום השמר לך ושמר נפשך (ע' שבויעות לו). ולא משום הלאוין האחרים. ואולם בשבט הלוי (ח"ה קונטרס המצוות ל, א) הביא מדברי הרדב"ז שעובר משום כולם.

אלהים בגימטריא: הוא דיין (בעל הטורים משפטים).

מחילה בקללת חברו — כתבו הפוסקים שאדם שמחל על קללתו, ובא אחר וקללו — פטור. אבל אם כבר קלל — אין מועילה מחילה. ואף על פי שהמקלל את עצמו לוקה ואין מועילה מחילתו לעצמו (כבשבויעות לו.), צריך לחלק בין קללת עצמו לקללת חברו (ע' בהסבר הדבר בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ג עח). ודנו עוד במחילה מראש של הדיין והנשיא על קללתו, וכן במחילת אב ואם — האם מועילה לפטור את המקללם. במנחת חינוך (מח) כתב שמועילה לפטור, ואין הדבר מוסכם (ע' שו"ת שבט הלוי ח"ה קונטרס המצוות כט, ושם בח"ב קיב, ד).

*

'... לפיכך אתה מוצא את ישראל, שהם ותורתם תמיד עוסקים בפרשה זו — יצר הרע, חטאים עוונות ופשעים, קלים וחמורים, אזהרות וענשים, ואילו אומות העולם כולם מצחצחים לשונם ומעדינים סגנונם, ואף על פי שרוצים גם הם לגדור עצמם מכמה וכמה דברי תועבה ואולם לעולם

משאירים את היחיד בן-חורין לעשות ככל העולה על רוחו, ועל הגדרים הם שמם משמר בשופטים אשר בארץ — ענינים של השופטים הוא לשמור על שלום החברה ותו לא. ולפיכך אתה מוצא 'אניני טעם' שבגויים שהם מזלזלים בתורת ישראל והיא נראית בעיניהם 'כעורה' ועוסקת בעברות ופשעים גסים וענשים חמורים. ברם ישראל אמוני התורה יודעים מה היא להם ומה עיקר תפקידם בעולם, עתה פניהם לא יסמיקו בעסקם בפרשיות 'כעורות' אלה בתורה על תועבות עריות והדומה להן והיא היא מעלתם שמביאים לקדושתם. אדם מישראל כשבא לפניו נסיון בחטא קל שבקלים בדבר שבערוה, מכיר מיד את יצרו שאורב לו ורואה את התהום שפעורה מתחת ידו של זה ורואה אותה עד סוף עמקה — עד 'מות יומת הנואף והנואפת', ופורש מן החטא בתחילתו, ואינו נתפס במצודה. בא לפניו ספק של נגיעה במה שאינו מוכן לו, מיד הוא שומע קול אלקיו שמרעים באזניו: 'לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו ולא תשבעו בשמי לשקר והללת את שם אלקיך, אני ה'!' אני ה' — בקולי תשמע ואל תשעה לעצת יצרך. בן ברית אתה לי ואיש מלחמה ליצר המתעה, ואם תשמע לו בדבר אחד, סוף שתשמע לו עוד ועוד עד שתחלל שמי ותפר ברית ותתמכר כליל לאויביך. וכן אתה דן בכל הדברים הדומים. להכיר את היצר הרע, לא להתעלם ממנו, לראות את זוועתו בסוף הדרך בעוד הוא רחוק ממנה הרבה, זו היא מדתם של ישראל והיא היא קדושתם ודאי, ואין דומה להם באומות העולם'. (מתוך ספר הפרשיות קדושים עמ' קב)

דף טז

'כך אוכלת כך שותה כך מטיבה כך מריעה' — גם ללא שאמר כל זה, מתחייב בעצם הסתתו ללכת ולעבוד. וכן לאידך גיסא, אם לא אמר לו ללכת ולעבוד רק אמר לו דברים כגון אלו — פטור, אלא שדיבר התנא בהווה, שכך דרכו של המסית לומר (עפ"י תפארת ישראל; אגרות משה או"ח ח"ב ז, ע"ש).

'אמור מה ששמעת ביחוד' — ערש"י. ונראה לפרש: בבירור (כמו בשקלים ו,ב) — כלומר ברר יפה דבריך הראשונים (עפ"י רש"י).

'אומר אעבד, אלך ואעבוד, נלך ונעבוד...' — כל זה מלשון המסית, כמו שכתב רש"י (וכ"ה ברמב"ם. ומהרש"א פרש בדרך אחרת — שאלו מדברי הניסת. ע"ש). כתב הכסף-משנה (עכו"ם ה,ב): אם תאמר, מדוע לשון 'אעבוד' לשון הסתה הוא, והלא אינו מדבר אלא על עצמו? ונראה לי שאמר אעבוד אני בתחילה ואתה אחרי. וכן 'אלך ואעבוד' — אעפ"י שמחוסר הליכה ואפשר שיחזור בו בינתים. או שאומר בלשון רבים 'נלך ונעבוד'. ובחזו"א (סנהדרין כד,ה) נטה מפירושו זה, וכתב [בדעת הרמב"ם] שאם אומר אעבוד וכיוון להסית בזה, וחברו ניסת על ידו — הרי זה מסית. וכן אם אמר לו 'איך נניח...' והשיב: 'כך יפה...' — הוי מסית. ואין צריך לומר לו לך אחרי כדברי הכס"מ (עע"ש).

(ע"ב) 'הלכות כשפים כהלכות שבת...' — על ההשוואה להלכות שבת דוקא, ועל מה שכינה את ענין 'מיברי להו